

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Azərbaycanda Resurs Səmərəliliyi və Daha Təmiz İstehsalın təkmilləşdirilməsi

RSDTİ Metodologiyası

Resurs Səmərəliliyi və Daha Təmiz İstehsal (RSDTİ) insanlar və ətraf mühit üçün səmərəliliyi artırmaq və riskləri azaltmaq məqsədilə **proseslərə, məhsullara və xidmətlərə** qabaqçılıq ekoloji strategiyaların inteqrasiya olunmuş və davamlı şəkildə tətbiq edilməsidir. RSDTİ-nin məqsədi ətraf mühitə təsirləri minimuma endirməklə və ümumi məhsuldarlığı artırmaqla daha az resursdan istifadə edərək istehsal etməkdən ibarətdir. **Kiçik və Orta Müəssisələr (KOM-lar)** üçün RSDTİ metodologiyası KOM-ların rəqabət üstünlüyünü artırmaq və ekoloji cəhətdən təmiz təcrübələri tətbiq etmək yolu ilə istehsal xərclərini effektiv şəkildə azalda bilər. RSDTİ həm də KOM-lar arasında Dairəvi İqtisadiyyat prinsiplərini təqdim etmək və təşviq etmək üçün effektiv alətdir.

"Zaqatala Çay" MMC Qida istehsalı

Şirkət haqqında ümumi məlumat

Yerləşdiyi ərazi: Qazangül
Əsas məhsulları: yaşıl çay və qara çay
İşçilərin sayı: 13
Əsas bazarları: Ukrayna, Azərbaycan, Rusiya
Təsis edildiyi il: 2000

Azərbaycanın şimal-qərbindəki tarixi Zaqatala şəhərində yerləşən "Zaqatala Çay" MMC yaşıl və qara çay istehsalçısıdır. Şirkət çayın qurudulması, buxarlandırılması, əzilməsi (yumrulanması), fermentasiyası, qurudulması, çeşidlənməsi və qablaşdırılması da daxil olmaqla, onun emalı ilə əlaqədar bütün fəaliyyətləri həyata keçirir. Bir çox digər qida emalı müəssisələri kimi, Zaqatala Çay da öz ərazisində fərdi işəgötürənlərdən biridir. Şirkət əsas biznesindən əlavə, yerli kiçik və orta ölçülü fermer təsərrüfatlarına 80 hektar sahədə çay kolları yetişdirməkdə köməklik göstərir. 1990-cı və 2000-ci illər arasındakı fasilədən sonra şirkət öz istehsalını durmadan artırır. Çayın emalı xeyli həcmdə enerji və su tələb edir. Şirkətin üzləşdiyi əsas problemlər iri ölçülü və xarab olmuş kommunal xidmətlər və tikinti konstruksiyaları, eləcə də 40 ildən artıq yaşı olan istehsal avadanlığıdır. Su və enerji sərfiyyatının azaldılması emala nəzarətin və fəaliyyətlərin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması ilə yanaşı, istehsal xərclərinin aşağı salınması və tullantıların əmələ gəlməsinin azaldılması üçün effektiv üsuldur. Əvvəllər şirkət tammiqyaslı təmir işlərini həyata keçirməyi planlaşdırırdı, lakin xərclərin yüksək olması bu seçimin həyata keçirilməsinə mane oldu. Bir neçə qabaqcıl təsərrüfat tədbirləri ilə birlikdə istehsalın mərhələli şəkildə təkmilləşməsinə planlaşdırmağa həvəslənən şirkət 2017-ci ildə Azərbaycanda EaP GREEN proqramında iştirak etdi. Bu nəşrdə 2022-2024-cü illərdə EU4Environment çərçivəsində monitorinq aparılan şirkətin təcrübəsi əks etdirilir.

Faydalar

- Emalın təkmilləşdirilməsi sayəsində su sərfiyyatının və enerji itkisinin azalması
- Ucuz başa gələn tədbirlər
- Birbaşa qənaətlər
- Məhsul keyfiyyətinin artırılması
- Xeyli həcmdə əlavə sərmayə qoymadan istehsalın məhsuldarlığının artırılması

Action implemented by:

Layihənin yanaşması

RSDTİ qiymətləndirməsi nəticəsində istehsal sahəsi araşdırmış və həm şirkət, həm də ətraf mühit üçün faydalı olan bir sıra imkanlar müəyyən edilmişdir. Bəzi imkanlar böyük sərmayələr və ya təfəssilatlı araşdırmalar tələb etdiyinə baxmayaraq, onların əksəriyyəti nisbətən sadədir və iki ildən az müddətdə geri ödəmə müddətinə malik olduqları üçün şirkətin özü tərəfindən həyata keçirilə bilər.

RSDTİ Variant 1: Fermentasiya prosesində günəş işığından səmərəli istifadə. Fermentasiya prosesi 20-21°C sabit otaq temperaturu tələb edir. Əvvəllər bu temperatur qışda istilik, yayda isə kondisioner vasitəsilə saxlanılırdı. Kondisionerlərə əlavə iş yükü yaranan birbaşa günəş işığının qarşısını almaqla elektrik enerjisindən istifadə xeyli azalıb. Bundan əlavə, fermentasiya otaqlarının diqqətlə pərdələnməsi orta temperaturu 5-10°C aşağı salmışdır.

RSDTİ Variant 2: Soluxdurma prosesində istilik itkilərinin azaldılması. İstehsal zamanı nəzarətsiz qırılmanın qarşısını almaq üçün qurutma prosesi yarpaqları hamarlayır və xüsusi soluxdurma borusu üzərində aparılır. İstilik kənarında yerləşən qazanxanadan təchiz edilir. İstilik kəmərinin izolyasiyası nəticəsində istilik itkiləri xeyli azaldılıb.

RSDTİ Variant 3: Qazanın yanma kamerasında artıq hava qəbuluna nəzarətin təkmilləşdirilməsi. RSDTİ qiymətləndirməsi qazanın yanma kamerasında artıq havanın qəbuluna nəzarətin zəif aparılması ilə əlaqədar əhəmiyyətli itkiləri müəyyən etmişdir.

Artıq hava nisbətində nəzarətin təkmilləşdirilməsi və müxtəlif yüklərdə təbii qazdan konkret məqsədlər üçün istifadənin optimallaşdırılması nəticəsində yanma prosesinin səmərəliliyi artırılıb, nəticədə təbii qaz sərfiyyatı azalıb.

Bu tədbirlər şirkətin fəaliyyətlərinin səmərəliliyini və dayanıqlığını artırmaqla yanaşı, həm də xərclərə xeyli qənaət edilməsinə imkan yaratmışdır.

RSDTİ strategiyası ilə əlaqədar növbəti fəaliyyətlər

Şirkət Azərbaycanda EaP GREEN proqramının ekspertləri ilə sıx əməkdaşlıq etməklə enerji səmərəliliyini artırmaq və xərcləri nisbətən aşağı salmaqla onlara qənaət etmək üçün mühüm imkanları kəşf etmişdir. Nəticədə şirkət RSDTİ tədbirlərini işləyib hazırlamağa və həyata keçirməyə davam etmişdir. EaP GREEN proqramından irəli gələn ilk RSDTİ layihələri cüzi və ya heç bir xərc tələb etməsə də, şirkət hazırda bir sıra daha böyük RSDTİ tədbirlərini planlaşdırır və həyata keçirir:

Köhnəlmis çay əzmə (yumrulama) maşınının dəyişdirilməsi (müasir maşın elektrik enerjisi xərclərini 5-6 dəfə azaltmağa və eyni zamanda emalın keyfiyyətini artırmağa kömək edə bilər)

Günəş enerjisindən istifadə edən yeni, səmərəli quruducu avadanlığın quraşdırılması

Yeni, müasir ayırma maşınının quraşdırılması: Bu, çay tozunun və tullantıların miqdarını əhəmiyyətli dərəcədə azaldır. Köhnəlmis qazanxananın dəyişdirilməsi: Bu, təbii qaz istehlakını azaldır.

Fotoelektrik (FE) günəş panellərinin quraşdırılması: Onlar çay əzən (yumrulayan) maşın üçün günəş enerjisini təmin etməyə kömək edəcəkdir.

Bu RSDTİ tədbirləri nəticəsində şirkətin fəaliyyət səmərəliliyinin daha da artırılması, ətraf mühitə təsirin azalması və xərclərə xeyli qənaət edilməsi planlaşdırılır.

Şirkətin təcrübəsi

Zaqatala Çay MMC-nin texniki məsələlər üzrə direktoru Pərviz Şabanov deyib:

"Şirkətimiz daha təmiz istehsal və resurs səmərəliliyi konsepsiyasını tətbiq edən EaP GREEN proqramında iştirak etməkdən məmnun olmuşdur. Bu proqram bizi xərclərimizi və səmərəliliyimizi ətraflı araşdırmağa ruhlandırmış və itkilərimizin planlaşdırıldığından daha çox olduğunu ortaya qoymuşdur. Bu real vəziyyət bizi hərəkətə keçməyə vadar etmişdir. Nəticə etibarlı ilə biz nəinki istehsal xərclərimizi azaldıq, həm də daha rəqabət qabiliyyətli olduq. Bunun nəticəsində biz məhsullarımıza tələbatın artdığını görür və yeni RSDTİ tədbirlərini həyata keçirməyi planlaşdırır və potensialın artırılmasına dair analoji layihə və proqramlarında iştirak etməyimizi səbirsizliklə gözləyirik."

RSDTİ-nin tətbiqi Aİ tərəfindən maliyyələşdirilən proqramların bir hissəsi olmuşdur: EaP GREEN (2013-2017) və EU4 Environment fəaliyyəti (2019 - 2024) UNİDO tərəfindən həyata keçirilmişdir. Bu kontekstdə "Zaqatala Çay" MMC EaP GREEN layihəsi çərçivəsində RSDTİ üzrə təlim və yardım proqramına qoşulmuş və EU4Environment çərçivəsində monitoring keçirilmişdir. EaP GREEN Proqramı başa çatdıqdan sonra həyata keçirilən RSDTİ variantlarını yoxlamaq üçün EU4Environment çərçivəsində də növbəti səfərlər həyata keçirilmişdir. "EU4Environment" ("Avropa İttifaqı Ətraf Mühitə Naminə") Fəaliyyəti Şərqi Tərəfdaşlığı (ŞT) ölkələrinə təbii kapitallarını qoruyub saxlamağa və ətraf mühitlə bağlı tədbirləri dəstəkləməklə insanların ekoloji rifahını artırmağa kömək edir, habelə daha yaşıl inkişaf üçün imkanların yaradılması və ekoloji risklərin və təsirlərin daha yaxşı idarə edilməsi üçün mexanizmlərin yaradılmasında dəstək göstərir. Ətraflı məlumat üçün bu veb-səhifəni ziyarət edin: www.eu4environment.org

Bu nəşr Avropa Birliyinin yardımı ilə hazırlanmışdır. Onun məzmununa görə yalnız UNİDO cavabdehlik daşıyır və Avropa İttifaqının fikirlərini əks etdirməməlidir.

© – 2024 – UNİDO. Bütün hüquqlar qorunur. Müvafiq şərtlər əsasında Avropa İttifaqına lisenziya verilmişdir.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Sənaye İnkişafı

Təşkilatı

X-m. Tatyana Çernyavskaya

EU4Environment layihəsinin meneceri

Tel: +43 1 26 0 26 5520

E-poçt: t.chernyavskaya@unido.org

"ACE Group Consultants" MMC

Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, Xocalı

pr.,37, AZ1025

Dəmirçi Plaza Mərkəzi, 7-ci mərtəbə

Tel: (+994 12) 488 68 32

E-poçt: office@aceconsultants.az